

Beslissing van de Raad voor de Journalistiek over de klacht van Jonathas Instituut tegen Humo

Met een mail op 2 september 2025 dient Viviane Teitelbaum namens het Jonathas Instituut een klacht in tegen Humo. Aanleiding is een afbeelding van Kama & Seele in het weekblad van 29 juli 2025, met de titel *Gaza onverdoofd slachten*.

Redactievertegenwoordiger Edwin Ceulebroeck van Humo antwoordt met een mail op 28 oktober 2025, waarop Viviane Teitelbaum een repliek stuurt met een mail op 12 november 2025.

Een rapporteringscommissie van de Raad voor de Journalistiek heeft een hoorzitting gehouden op 8 januari 2026. Viviane Teitelbaum woonde die samen met financieel directeur Doubi Ajami van het Jonathas Instituut bij. Voor Humo waren Edwin Ceulebroeck en adjunct-hoofdredacteur Matthias Vanderaspolden aanwezig.

DE FEITEN

De afbeelding is een cartoon van Kama & Seele in een reeks die ze elke week publiceren in Humo. In de cartoon verwerken ze de actualiteit in een werk van een oude meester-schilder. De cartoon van 29 juli 2025, met de titel “Gaza onverdoofd slachten”, toont een slager met een hakmes in de hand, die een bebloed kind aan een slagershaak te lijf lijkt te gaan. Errond staan verschillende gesluierde vrouwen met kinderen in hun armen. De slager heeft zijn andere hand rond een van die vrouwen geslagen.

Onder de cartoon staat volgende tekst: “Op 7 oktober 2023 viel Israël Gaza binnen. De rest is gruwelijke geschiedenis en huiveringwekkend heden. En toekomst, want de genocide gaat onverminderd voort. Het originele schilderij, ‘The Butcher’ (1900) van de Franse schilder Victor Gabriel Gilbert (1847-1933), wordt weldra geveild door Sotheby’s.” Er staat ook een afbeelding bij van het originele werk. Daarop zie je dezelfde slager in dezelfde kledij en met hakmes in de hand, die in een slagerij een karkas van een dier aan het bewerken is.

DE STANDPUNTEN VAN PARTIJEN

KLAGER is een organisatie die zich bezighoudt met de bestrijding van antisemitisme, racisme, xenofobie en negationisme en vindt dat er hier sprake is van antisemitisme.

De Joodse slager is een klassiek antisemitisch stereotype en alleen op die manier te interpreteren. Het wordt hier verbonden met het onverdoofde slachten, een verwijzing naar de rituele Joodse manier van slachten. Dat er ook een bebloed kind en andere bange kinderen getoond worden, speelt in op het stereotype van de Joodse

kindermoordenaar. Beelden die in de geschiedenis aanleiding gegeven hebben tot pogroms en geweld. Dit werkt normaliserend en verlaagt de drempel voor nieuw geweld. Het is “brandstof voor bestaande haat”. Scholen en synagogen die extra beveiliging krijgen, tonen dat de situatie ernstig is. De cartoon beschuldigt de hele Joodse gemeenschap, als collectieve identiteit.

De maker van de cartoon had mogelijk een goede intentie, maar de ontvanger kent die niet. Dit soort beeld kan nooit neutraal ontvangen worden. Het gaat erom hoe de boodschap overkomt op de lezer. De afbeelding moet daarom beoordeeld worden op haar maatschappelijke impact.

Het gaat in de cartoon niet om satire, maar om rassensmaad. Het is geen maatschappelijk noodzakelijke uiting. Cartoonisten hebben meer vrijheid, maar mogen de menselijke waardigheid niet schaden. Klager noemt het overdrijving en sensatie en zegt dat de cartoon schadelijke stereotypen verspreidt, die aanzetten tot discriminatie en racisme. Er volgt een verwijzing naar Julius Streicher, hoofdredacteur van het antisemitische weekblad Der Stürmer, die tijdens het proces van Nürnberg ter dood veroordeeld werd voor het verspreiden van Jodenhaat. Streicher had volgens het tribunaal “inkt aan zijn handen” door de herhaaldelijke publicaties van beelden zoals de Jood die kinderen vermoordt. Klager wil Humo niet vergelijken met Der Stürmer, maar wijst erop dat auteurs en uitgevers een grote verantwoordelijkheid dragen als ze haatstereotypen blijven gebruiken.

Dat daarbij gezegd wordt dat ze overgevoelig zijn voor het thema, is volgens klager ook een oud antisemitisch mechanisme, een vorm van schuldombkering. Het is geen overreactie, maar historisch bewustzijn. Klager wil waarschuwen voor toenemend antisemitisme.

Klager zegt dat de begeleidende tekst bij de cartoon feitelijk onjuist is. In die tekst staat dat Israël op 7 oktober 2023 Gaza binnenviel. Klager wijst erop dat Hamas op die dag een aanslag pleegde, waarop Israël reageerde met bombardementen. Er gebeurde een rechtzetting van de informatie in de volgende editie een week later, maar die kwam te laat en klager vindt ze onvoldoende en minimaliserend.

HUMO verdedigt de publicatie van de cartoon en noemt die volledig verantwoord. Het is een duidelijke vorm van satire, in een vaste rubriek die satirisch en opiniërend is.

De plaats in Humo, de vormgeving en de herkenbare stijl van de reeks van Kama & Seele maken duidelijk dat het om een satirische aanklacht gaat, niet om feitelijke berichtgeving. Kamagurka en Herr Seele zijn bij het publiek al jaren bekend om hun absurde en soms sarcastische humor. Deze cartoon blijkt een creatie van Herr Seele alleen, zowel het schilderij als de titel. De begeleidende tekst is toegevoegd door de redactie van Humo.

Satire mag confronteren, choqueren en overdrijven. De maker wil een scherp beeld met commentaar tonen dat de oorlog in Gaza ondubbelzinnig veroordeelt. Het is niet bedoeld als kritiek op een bevolkingsgroep, wel op de staat Israël en het leger en wat door internationale instanties beschreven wordt als genocide. Dat zegt Herr Seele ook

zelf in een reactie op de klacht: “Omdat het zo schrijnend en onrechtvaardig is, kan je niet anders dan verontwaardigd zijn over dit conflict, als mens en als kunstenaar.”

Er is in de cartoon geen enkele verwijzing naar de Joodse identiteit, niets dat wijst op stigmatisering: geen keppeltje, geen Davidster of gebedsriemen, geen context van het rituele slachten. De figuur van de slager is een universeel symbool, vaak gebruikt voor dictators of oorlogsvoerders, en staat hier voor het moorddadige regime van de Israëlische premier Netanyahu maar niet voor de Jood als slager. Er zijn geen antisemitische stereotypen gebruikt in de cartoon zoals klager beweert, en de cartoon is dus ook geen uiting van antisemitisme.

De titel met daarin de woorden “onverdoofd slachten” verwijst niet naar het Joodse rituele slachten. Het is bedoeld als metafoor voor kinderen die onverdoofd – en dus bij volle bewustzijn – worden gedood in Gaza. Herr Seele voegt daaraan toe: “De titel ‘Onverdoofd slachten’ is veelzeggend en slaat de nagel op de kop. Kinderen zijn de onschuldige slachtoffers van een wrede oorlog waar ze geen schuld aan hebben [...] Met dit thema wordt geen kant gekozen, iedereen is verontwaardigd over de kindslachtoffers.”

Eerdere uitspraken van de Raad voor de Journalistiek en rechtbanken tonen aan dat cartoons en hun makers beschermd zijn door het recht op vrije meningsuiting, ook wanneer ze provoceren of kwetsend zijn. Er kan daarom geen sprake zijn van het schenden van de beroepsethiek.

De redactie van Humo vond na publicatie zelf dat de oorspronkelijke begeleidende tekst onvolledig was, omdat niet vermeld werd dat de Israëlische aanvallen op Gaza het gevolg waren van de aanslag van Hamas eerder diezelfde dag (7 oktober 2023). Daarom is er een rechtzetting gevolgd in de eerstvolgende editie van Humo een week later in de brievenrubriek *Open Venster*, op de pagina volgend op de nieuwe cartoon van Kama & Seele.

Tot slot is Herr Seele geen antisemiet of Jodenhater, zo blijkt uit de vele spotprenten die hij gepubliceerd heeft. Ook het blad Humo zelf benadrukt dat het “geen platform is voor de verspreiding van uitingen van antisemitisme, onverdraagzaamheid of stigmatisering”.

BESLISSING

De betwiste cartoon is een afbeelding uit een weerkerende, herkenbare rubriek in Humo, waarin Kamagurka en Herr Seele elke week hun kijk geven op de actualiteit en die gekend staat als een satirische rubriek. Kama & Seele doen dat in hun eigen stijl: provocerend, eenzijdig en met overdrijving. Volgens artikel 5 van de Code van de Raad voor de Journalistiek geniet de maker van een cartoon “een grotere mate van vrijheid om zijn mening te geven en om conclusies te trekken uit de feiten dan in zijn feitelijke berichtgeving.”

In de cartoon wordt een slager met hakmes afgebeeld, die grote gelijkenissen vertoont met de slager met hakmes uit het oorspronkelijke schilderij van Victor Gabriel Gilbert. Er zijn in de cartoon van Herr Seele geen verwijzingen naar de Joodse bevolking. Er zijn

geen Joodse symbolen te zien, net als in het oorspronkelijke schilderij. Uit de cartoon en de bijhorende titel “Gaza onverdoofd slachten” blijkt duidelijk dat het beeld van de slager met hakmes en bebloed kind het dodelijke geweld van de huidige Israëlische regering tegen kinderen in Gaza symboliseert, en niet het Joodse volk viseert. De Raad is van oordeel dat de cartoon niet aanzet tot stigmatisering, racisme of discriminatie, in dit geval antisemitisme. Er is daarom met de publicatie van de cartoon geen sprake van een inbreuk tegen artikel 27 uit de Code. De klacht is ongegrond op dit punt.

De begeleidende tekst duidt dat de cartoon over het geweld van Israël in Gaza gaat. Dat Israël Gaza op 7 oktober 2023 binnentrok, is in de chronologie en de context van het conflict onjuist. Humo heeft dit op eigen initiatief in de eerstvolgende editie rechtgezet, maar dat neemt de initiële fout niet weg. De klacht is gegrond op dit punt.

Om die redenen is de Raad voor de Journalistiek van oordeel:

De klacht is ongegrond wat stigmatisering betreft.

De klacht is gegrond wat de onjuistheid in de begeleidende tekst bij de cartoon betreft.

Brussel, 5 februari 2026